

Martin Fahrner

Steiner aneb Co jsme dělali

Martin Fahrner
Steiner aneb Co jsme dělali

Martin Fahrner
Steiner aneb Co jsme dělali

Nakladatelství Petrov
Brno 2002

© Martin Fahrner, 2001, 2002

© Petrov, 2002

ISBN 978-80-7227-679-0

Nálet na Drážďany

Ulice, ve které se můj dědeček narodil, se jmenovala Nová hospoda. Dostala své jméno podle vyhlášeného podniku dědečkových rodičů. Bývala to výletní restaurace se stolky pod velkým kaštanem a s tanečním parketem přilepeným ke zdi. Každou neděli zde hrávala dechová hudba a po parketu tančily slečny v dlouhých šatech a s nostalgickými kloboučky.

Můj dědeček míval na sobě parádní proužkovaný oblek a vlasy měl přičísnuté cukrovou vodou. Přisedával si ke slečnám, něco jim povídal a od stolu, kde vyprávěl, se často ozýval veselý smích.

Do dvora vedlo okno sousedního domu; bylo to právě okno do kuchyně, kde se v těch dobách pobývalo nejčastěji, a tím oknem nakukovala do dvora copatá dospívající dívka.

Vypadalo to, že se jí líbí ti krásně ustrojení lidé a hudba a lampióny, které se navečer rozsvěcely, ale dívala se i druhý den, když dědeček uklízel po hostech dvůr, a tak začala mít maminka toho děvčete podezření.

Napadlo ji, že už je dcera skoro dospělá, a lekla se, aby se děvče nezakoukalo do sousedovic kluka, který se až příliš ochomýtal kolem slečen. Chápala, že je to tuze

citlivá věc, protože takové mladé děvče je uzlíček protichůdných citů, a tak vyčkávala, až se naskytne vhodná příležitost s dcerou promluvit. Sousedé sice žili v dobrých majetkových poměrech, vychování dali dětem řádné, ale přeci jen se to prababičce nezdálo být jako dobrá partie. Myslela dopředu a bála se, aby ten sousedovic kluk nechodil jednou své ženě za děvčaty.

Když se konečně ona vhodná příležitost naskytl, zjistila, že uzlíček protichůdných citů čeká se sousedovic klukem mého tátu. Dřív než se stačila v celé věci nějak zachovat, přišla mobilizace a sousedovic kluk, protože měl české občanství, narukoval do pohraničí.

Když se vrátil, měla už babička pěkné břicho a prababička doufala, že snad konečně bude svatba. Ale zanedlouho nás obsadili Němci. A sousedovic kluk, protože byl po rodičích německé národnosti, byl zmobilizován do wehrmachtu.

Když přijel na dovolenku, pokusil se s babičkou oženet, ale německé úřady mu věc všemožně komplikovaly, protože nepřály smíšenému sňatku, takže dědeček odjel zpátky na bojiště svobodný.

Teprve na sklonku války, když byl převelen k obraně Drážďan, napsal babičce dopis plný naděje. Psal, že nálety jsou čím dál častější a během nich se kostely plní lidmi. A ti, kteří spolu žili „ve hříchu“, prosí kněze, aby je oddal, kdyby je snad zdi kostela měly vzápětí zavalit.

A tak prý stávaly před oltářem fronty, a zatímco se kolem ozývalo dunění, jeden kněz žehnal čerstvým manželským párům a druhý je zapisoval do matrik. Na nějaké doklady nebyl čas.

Babička tedy s mým malým tatínkem obíhala všechny možné úřady, až nakonec dostala týdenní propustku,

a vzala malého tatínka a trmácela se studenými vlaky, protože tu zimu na sklonku války se už ve vlcích netopilo, trmácela se těmi vlaky, které každou chvíli stály někde v polích kvůli náletům, trmácela se do Drážďan.

Mířila do Drážďan, o kterých se vědělo, že na ně mají Spojenci spadeno, na něž stále padaly bomby, dobře si to zapamatujte, mířila tam, protože nechtěla dál žít ve hříchu.

A když konečně přijela na místo, ubytovala se v hotelu a dívala se na trosky domů a tišila malého tátu a čekala, až pro ni přijde dědeček. Jenže zrovna ten týden, představte si to, žádný nálet nepřicházel.

Moje babička stála v okně, tatínek konečně spal, bylo ticho a babička se modlila, aby konečně přišel nálet. Aby konečně byl na Drážďany nálet. Když jí zbýval z dovolenky poslední den, sirény ohlašující nálet konečně zaječely...

Ve dveřích se objevil dědeček a táhl babičku i s malým chlapcem davem lidí spěchajících do krytů k nejbližšímu kostelu; byl už skoro zaplněný, když k němu konečně došli a hrnuli se k oltáři.

Netrvalo to dlouho, bomby stále ještě nepadaly, jenom sirény dál ječely a dědeček s babičkou byli zapsáni v matrice. Konečně byli svoji.

Představte si to štěstí. Byl to planý poplach, letadla, která spatřily protiletické hlídky, ten den neshodila žádné bomby. Aby tomu nebyl konec, dědeček byl hned druhý den po babiččině odjezdu někam převelen, takže stačilo pár dnů a možná by se nikdy nevzali.

A aby tomu ještě nebyl konec, za několik dnů přišel opravdový nálet a srovnal se zemí hotel, kde babička bydlela, srovnal se zemí kostel, kde byli oddáni, a srovnal se zemí celé Drážďany.

Dědeček byl brzy zajat. Dostal se do amerického zajetí. Matrika v drážďanském chrámu, jediný důkaz dědečkovy svatby, už neexistovala, ale dědeček prohlásil, že má v Čechách rodinu. Zrazovali ho, protože Čechy dostali Rusové a dědeček bojoval na východní frontě a jeden nikdy neví...

Ale dědeček se nedal odradit, a tak byl předán východnímu sektoru, byl předán na svou žádost, kvůli babičce a synkovi, do ruského zajetí. Přestože to ale udělal, aby se dostal domů, trvalo ještě hodně dlouho, než babičku objal.

Když se konečně dostal do Čech, byla jeho rodina odsunuta a výletní restaurace zkonfiskována, ale babička na něj stále čekala. Strávili spolu po letech zase pár dní, než byl dědeček znovu zatčen, protože se přihlásil na úřadech, ale nakonec nebyl odsunut, neboť mu uvěřili, že má českou ženu.

Skutečně uvěřili, protože žádné důkazy pro to nebyly. Ale babička sepsala prohlášení, že je to její manžel, kterého si vzala za války, ačkoli jí to všichni rozmlouvali, protože v té době nebylo lehké tvrdit, že jste si za války vzali Němce. Když si teď dědeček přisedl k někomu v zahradní restauraci, kterou mu zabrali, tak už se lidé nasmáli, ale umlkali.

Nakonec přeci jen byli na českých úřadech zapsáni jako manželé. Tatínek už byl pěkně veliký a téměř na prstech byste spočítali, kolik ti dva spolu vlastně strávili dní.

Nedivte se proto, že se od sebe už neodloučili a měli spolu ještě další čtyři děti. A prababička měla zbytečnou starost: dědeček si až do smrti všímal jenom babičky.

Němá barikáda

Město, ve kterém jsem vyrůstal, leží přímo na hranici, v průsmyku mezi horami, ale ve městě samém je všechno na rovině, a tak všichni jezdí na kole.

Začít se ale musí na tříkolce. Kdo se snažil a vypracoval, dostal kolo dětské, pak kolo Pionýr, vyráběla se červená a modrá, ale kdo chtěl vyniknout a měl šikovného otce, mohl si jej nechat přebarvit, jen tak z marnotratnosti, protože za nějakou dobu stejně přisedlal na tříčtvrteční kolo Eska, a to už se vyrábělo v mnoha barevných odstínech a s přehazovačkou!

Není proto divu, že se ho kdekdo těžce vzdával, když se mu nohy prodloužily na neúnosnou míru a přišel čas shánět kolo Favorit. To byl vývojový vrchol. Nejen že se v té době u nás nedalo sehnat nic lepšího, ale také proto, že ho člověk měl při troše štěstí už na celý život.

Můj tatínek byl dospělý a byl fotbalista, ale jezdil celou dobu jen na kole Ukrajina; nikdy jsem ho neviděl jet na jiném. Kolo bylo na mnoha místech poškrábané a rezavé a otec si jej nikdy nedal přelakovat, říkal, že je poškrábané z barikády a to že není žádná ostuda. Na ta slova vždycky dával velký důraz.

...a přišel čas shánět kolo Favorit. To byl vývojový vrchol.

Zmíněné kolo Ukrajina skutečně na barikádě bylo a shodou okolností se tam ocitla i moje tříkolka.

Bylo to v létě, za velkého parna. Musel jsem kvůli tomu strpět na hlavě ponižující dětskou čepičku. Najednou se přihnali velcí kluci na svých červených a modrých pionýrech a třičtvrtěných eskách s očima navrch hlavy, že na celnici za závorou stojí opravdické tanky. Pak se vytratil náš soused a za chvíli bylo slyšet motor jeho velkého bagru.

Stáli jsme na chodníku a dívali se, jak bagruje dlažební kostky a sype je na hromadu, dokud nás ustrašené maminky neodtáhly domů, ale stejně jsme se koukali dál, alespoň z oken. Hromada kostek rostla a silnice se změnila, najednou byla samá jáma, teď by se po ní určitě moc špatně jezdilo na kole, dokonce i na favoritu, na to bych vzal jed.

Bylo horko, tátové začali vynášet ze sklepů všelijaké staré skříně a stoly, strkali je až úplně nahoru na hromadu kostek a bylo jim horko. Někdo přivezl na kárce bednu s pivem, každý si vytáhl lahev, občas se z ní napil, ale nosilo se dál.

Už se skoro stmívalo, když pod okny stála velká hromada, otcové si stoupli před ni z polské strany, popíjeli pivo a hovořili. Nakonec ještě přivezli svá kola a pečlivě je pokládali zepředu na hromadu, i otec šel a své kolo Ukrajina tam položil.

Nešlo mi to na rozum. Maminka mu přece říkala, ať nikam nechodí, že by se mohlo střílet — a on jde a položí tam své kolo. Ne, tomu jsem nerozuměl. Možná, napadlo mne, že tam položil cizí kolo, kola přece vypadají skoro stejně. Nenápadně jsem zmizel do sklepa, ale otcovo kolo Ukrajina tam nebylo k mání, v kočárkárně stála jen

moje tříkolka. Vystřel jsem ji ven, nasedl a jel se podívat na záhadu zblízka.

Přijel jsem před hromadu, sestoupil z tříkolky a opravdu – na kostkách leželo otcovo kolo; ten už se ke mně také hnal, vzal mě do náruče a volal něco na ostatní pány, nerozuměl jsem tomu příliš, ale zacházeli se mnou moc hezky, což se mi líbilo, a tatínek říkal, že jsem jeho hrdina.

Pak ale dali nahoru na kostky moji tříkolku a já začal plakat. Přihnala se maminka, rychle mne otci vytrhla, řekla, že je blázen, odnesla mne domů a také plakala. Za chvíli přišel i otec, byl velmi rozjařený, uklidňoval nás, ať se nebojíme, vyndal ze sekretáře a ze spíže všechny lahve s kořalkou a vínem, mamince oznámil, že je to na zápalné lahve, že musí mít alespoň nějakou zbraň, a odnesl je ven.

Pak se vrátil ještě jednou a vytáhl ze skříně dres číslo sedm, ve kterém každou neděli hrával a který nesvěřil nikdy prádelnám, takže se o něj musela starat maminka. Hrával v různých klubech, ale vždycky si vymínil, že bude mít na zádech a na rukávu číslo sedm. Oblékl si tričko přes hlavu a pak si před zrcadlem navlékl na rukáv kapitánskou pásku. To tatínkovi stačilo. Nezajímal se o to, kdo bude v přesile a jaké budou zbraně. On byl na straně dobra a byl u toho dobra kapitánem. Bylo to tak velkolepé, že se maminka tentokrát ani nepokusila ho zadržet.

Stmívalo se, otcové seděli na barikádě, a přestože zjistili, že ani jeden z nich neumí zápalné lahve vyrobit, nevzdávali se a sem tam někdo vstal a zamával alespoň velkým praporem, kterému se říkalo naše vlajka. Najednou se ozval rachot a od Polska se přivalily tanky, které

jsem tolik chtěl vidět; neviděl jsem je ale příliš dobře, protože rachot byl tak veliký, že jsem se zavrtal obličejem mámě do šatů. Šaty voněly. A voněly úplně stejně jako vždycky a to mě uklidňovalo. Nevadilo mi ani, že maminka pláče, a čichal jsem k nim tak dlouho, dokud rachot neustal. Tanky se zastavily.

Tanky stály dlouho těsně před barikádou a nehýbaly se, nehýbaly se vůbec, bylo úplné ticho, jen občas se zvedl můj tatínek a ve svém neporazitelném dresu číslo sedm zamával proti těm tankům praporem a rychle zase zmizel, aby si z nejbližší zápalné lahve, jak on říkal, upevnil morálku mužstva, protože musel pokaždé sebrat všechnu svou odvalu, aby se dokázal postavit s holýma rukama přímo před nabitou hlavěň tanku, protože se bál, protože se samozřejmě strašně bál.

Už se stmívalo, za den se toho tolik semlelo a já byl ospalý, na víc se nepamatuji. Přes noc byli otcové na barikádě úplně sami, usnuli nakonec všichni, kteří je podporovali zpoza oken, jenom nepřítel byl bdělý a pokaždé, když se do ticha ozvalo šramocení uvnitř tanku, otcové sebou trhli a rychle si přihýbali ze zápalných lahví. Táta, protože byl kapitán, sice dál občas vyskakoval a mával výhruzně praporem, ale nakonec byli všichni tak opilí, že polili vlajku červeným vínem, vyteklo na ni skoro půl litru červeného Vavřince, a zrovna na bílou část. Aby se na to nepřišlo, přestali tátové mávat, ale protože nebylo tím pádem co dělat, zanedlouho usnuli.

V noci se náhle připlížila k tankům postava a zaklepa-la na věž jednoho z nich, věž se otevřela, vysunula se hlava a postava s tou hlavou hovořila špatnou ruštinou. Po chvíli se postava vyšplhala na tank a ozval se rachot. Z tanků se vyvalil dým a kolona začala couvat, couvala

jenom chvíli a pak se první tank zastavil a zase jel dopředu a zabočil do vedlejší ulice a ostatní tanky zabočily za ním.

Muže na barikádě ale ten hluk neprobudil. Neprobudilo je ani, když tanky po chvíli vyjely z boční ulice za jejich zády zpátky na hlavní pražskou ulici a zmizely ve tmě směrem na Hradec Králové.

Teprve k ránu je probudil děšť. Zdálo se, že celé město ještě spí. Otcové opatrně vykoukli a v ranním šeru nepatřili před sebou nepřátelské tanky. Vypotáceli se před barikádu a motali se sem a tam, ale po tancích nebylo ani památky, tátové začali výskat, tatínek vyskočil úplně nahoru a zvedl do vzduchu jednu ruku úplně přesně, jako by dal gól, a pak snesli z barikády vlajku, mávali s ní nad hlavou a za zpěvu hymny procházeli městem.

Pro samou radost přehlédli, že na některých domech visí červené ruské vlajky. Prohulákali se až na náměstí a procházeli kolem pivnice Tunel, kde právě otevřel pan hostinský Peryl. Otevřel v šest ráno, každý den, jak říkával, aby se zavděčil dělnické třídě. Pan hostinský vyšel ven a křikl na hrdiny velice dojatě a smutně: „Co tady řvete, pitomci?!“ A když mu vlastenci horempádem líčili, jak zahnali holýma rukama ruské tanky, zavedl je do vedlejší ulice, kde byly vidět stopy po pásech, a když tomu ještě nechtěli uvěřit, zavedl je do pivnice, bylo právě šest a v rádiu hlásili zprávy a v jedné z nich se pravitlo, že tanky dorazily do Hradce.

Vlastenci svésili ruce, svinuli prapor a opřeli ho do kouta. Posadili se na lavice, spíš sebou plácli, jak se jim kolena podlamovala, a pan Peryl mlčky před ně postavil nejlepší dršťkovou polévku v okrese, tu, co vařil ještě

v hospodě Bílá růže, a vlastenci seděli, dívali se do polévky a nabírali ji na lžíci a zase ji nechávali stékat zpátky do talíře a nikdo nejedl, dokud pan Pryl nekřikl: „Hele, dal jsem si tu práci a ohřál vám polívku, tak ji koukejte hezky sníst!“

Vlastenci se tedy pustili do polévky, a když ji dojedli, tak zase jenom mlčky seděli a pan Pryl najednou řekl: „Chlapi, šoupněte se trochu.“ Vlastenci se trochu srazili a hostinský si k nim přisedl a dlouho seděli a nikdo nic neřekl, dokud hodiny netloukly sedm. To pan Pryl vstal a šel k rádiu, ale někdo řekl tiše „Nepouštěj to“ a pan Pryl přešel mlčky, že se mu tyká, ačkoli nikdo nikdy z jeho hostů mu nesměl tykat, protože, jak pan hostinský říkal, se to neslučovalo s etikou jeho povolání, protože, jak zase jindy říkal, „Jak si s nima začnu tykat, začnou mi tu pít na dluh anebo mi to tu všechno roztrískají, takže si musím držet odstup. A pořádek. Ten musí v podniku bejt.“

Tentokrát ale neřekl nic, jenom nezapnul rádio, odešel do skladu a vrátil se s velikou lahví skotské whisky v ruce, zamkl dveře do podniku, položil lahev na stůl a přinesl skleničky. A tak se stalo, že pan Pryl bez jediného slova všechny táty opil, a nebylo prý divu, když toho už předtím tolik vypili a tak málo jedli a spali... A když všichni vlastenci jeden jak druhý spali s hlavami na dubovém stole, řekl velmi laskavě: „To není žádná samohonka, po tom vám špatně nebude.“

Pak odemkl dveře a začal jednoho hrdinu po druhém na káře rozvážet domů a všichni, kteří se předtím dívali za záclonami, jak vlastenci táhnou se zpěvem pod vlajkou, se zase dívali, jak je pan Pryl odváží manželkám.

Velmi brzy, dokonce dříve, než se ze všeho vyspali, barikáda přičiněním z vyšších míst zmizela, ale někdo z těch, kteří ji s bagry přijeli bourat, ji vyfotografoval, a tak nikdy nezmizela docela a také se vždycky přesně vědělo, který z těch dělníků fotografie má, a ten je přesto dál měl.

A dřív než začaly bagry nabírat z hromady dlažební kostky, sundali dělníci dolů všechna kola a odnesli je s úctou na stranu a našla se tam dokonce, když jsem pro ni druhý den začal plakat, i moje tříkolka. Jenom nikdo nikdy nezjistil, kdo to tenkrát v noci ukázal ruským tankům volnou cestu, ačkoli se to stalo na hlavní ulici.

Moji tříkolku pak dostal někdo menší a pak dostal někdo menší moje dětské kolo a najednou jsem měl kolo značky Favorit. Můj otec neměl kolo Favorit. Kolo Favorit koupil mně a sám si nechal kolo značky Ukrajina.

Každé léto jsem jezdil k babičce, která rozsvěcovala výhybky na nádraží v Lysé, kolo se posílalo vlakem. Odvezlo se na nádraží a na řídítka se připevnila cedulka. Dokud jsem byl malý a měl kolo Pionýr, vyplňovala cedulku maminka. Už jsem uměl psát, když jsem jezdil na kole Eska. Ale cedulku vyplňovala dál. Poprvé jsem to zkusil, až když jsem měl kolo Favorit. Byla to pro mne úžasná událost. Něco ohromného.

Dojel jsem na nádraží a dostal cedulku. Vytáhl jsem z kapsy u sedla tužku a prohlížel si lístek. Paní v zavazadlové pokladně mne sledovala. Vyplňoval jsem kolonky: Odesílatel: Steiner M. Adresa: Mlýnská 7. Stanice: Kostelec hl. n. Zásilka: (a teď to přišlo!) KOLO FAVORIT. Bylo to ohromné. Nikdy jsem si to nenechal ujít. Pak jsem podal paní pokladní cedulku. Dostal jsem na ni razítko, připevnil cedulku na řídítka a odcházel domů velikými dveřmi

pěkně středem, jako se vracíval k šatnám táta po vyhraném zápase.

Na prvního máje večer jsme vždycky posbírali poházené praporky. České. Ty červené ruské jsme nechávali ležet. České jsme si strkali za blatníky. Jednou jsem jel přes náměstí, pan Pryl stál ve dveřích své pivnice a vzpomněl si, že stále schovává ten politý vlastenecký prapor. Šel se na něj podívat a všiml si, že skvrna na bílém plátně časem hodně zašla a nevypadala jako špína, spíš jako skvrna od krve.